

Jonas Høeg
ØkologiRådgivning Danmark

SIKRE EFTERAFGRØDER - SKÅRLÆG KORN OG BÆLGSÆD

For at sikre gode høstforhold i afgrøder med udlæg kan det være en fordel at skårlægge hovedafgrøden. Det kan lette høstarbejdet, fremskynde høsten og give efterafgrøder og udlæg bedre vækstbetingelser. En tidligere høst øger muligheden for rettidig etablering af efterafgrøder efter høst.

Foto: Jens Nygaard-Olesen

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

TIDLIGERE HØST – BEDRE EFTERAFGRØDER

Der er hovedsageligt to fordele ved at skårlægge en hovedafgrøde med udlæg. Høstarbejdet bliver lettere, da efterafgrødens og ukrudtets grønne plantedele visner, samtidig med at hovedafgrøden tørrer. Det betyder, at man kan etablere efterafgrøden sammen med hovedafgrøden om foråret og stadig høste, selvom den i områder bliver både høj og kraftig.

Gode råd om skårlægning

- Kornets vandindhold er under 30 pct. – dvs. ca. en uge før normal høst
- Skårlæg, når duggen er væk
- Udsigt til tørt vejr/solskin

For at få en stor effekt af efterafgrøder, skal de etableres tidligt. Det øger næringsstofoptagelsen og udviklingen af planterne. Men veludviklede efterafgrøder/udlæg kan give problemer ved høst af hovedafgrøden. Afgrøden bliver vådere, så mejetærskeren kan have problemer med at rense grønt plantemateriale fra, og samtidig nedsætter det høstkapaciteten væsentligt.

Et andet formål med skårlægning kan være at fremskynde høsten. Tidligere høst øger mulighederne for at etablere effektive efterafgrøder rettidigt efter høst. Det er velkendt, at høsten ofte karamboleres med såfristerne for mange af de effektive efterafgrøder, og at efterafgrøderne ofte nedprioriteres, når arbejdspresset er stort.

Skårlæg ved højst 30 pct. vand

Alt andet lige skaber man sig selv et større vindue for høst, når man skårlægger forud, men det er naturligvis stadig afgørende at have udsigt til tørt vejr og solskin, når man skårlægger. Ved længere tids kraftig regn, kan skårene klaske sammen, så man både får et større spild og en besværlig høst.

Man kan skårlægge, når afgrøden når under ca. 30 pct. vand. Jo højere vandprocent, jo længere tid tager det at tørre ned til et fornuftigt og høstbart niveau. Ved lavere vandprocenter kan det være tilstrækkeligt med en til to dages tørring, og på gode dage kan blot et halvt døgn på skår være tilstrækkeligt til at lette høsten. Saftspændingen skal blot gå af udlæg eller ukrudt, før man har denne effekt. Duggen skal være gået af afgrøden, inden man skårlægger den. Efterfølgende vil man

Foto Jens Nygaard Olesen

Fordele ved skårlægning af hovedafgrøder med udlæg

- Efterafgrøder og udlæg kan etableres tidligt om foråret
- Grønne blade og stængler visner, hvorefter hovedafgrøden nemmere høstes
- Renere og tørrere hovedafgrøde
- Lavere omkostninger til tørring
- Bedre frasortering af ukrudtsfrø
- Mejetærskerens kapacitet øges
- Halmen kan presses og fjernes tidligere, hvilket giver mere lys til efterafgrøden
- Høsten kan spredes over en længere periode
- Efterafgrøden får længere vækstperiode

Ulemper ved skårlægning af hovedafgrøder med udlæg

- Det kræver tre-fire dages tørvejr
- Ekstra kørsel/arbejds gang
- I visse tilfælde er det nødvendigt med pick-up på mejetærskeren

kunne høste til langt ud på aftenen, da duggen da kun ligger på toppen af skåret.

Gode råd om høst

Det er en klar fordel, hvis stubben kan bære skåret, så afgrøden ikke lægger sig på jorden. Skåret tørrer hurtigere, når der kommer luft under, og det bliver væsentligt nemmere at samle det op og få en jævn gennemgang i mejetærskeren. Det giver høj kapacitet, en god kerneudskillelse og en god frarensning af ukrudt og planterester. Det kan være en fordel at anvende akshæver, så skåret løftes ind på skærbordet.

Dyrker man hovedafgrøden på bred rækkeafstand, er der større risiko for, at afgrøden falder ned på jorden mellem stænglerne. Det gør det sværere at samle skåret op med skærebord, og her vil man med fordel kunne anvende en pickup. Pickup'en letter indføringen, da den kan samle mere lavtliggende skår op, og samtidig sikrer den en jævn indføring. Hvis man anvender pickup, er det særligt vigtigt, at man under skårlægningen ikke laver dynger/klumper. Risikoen er størst i en afgrøde som raps, der fletter sig sammen. Pickup er generelt rigtig god til at høste skårlagte afgrøder.

ØKONOMI

Der vil være en meromkostning til skårlægning. Den er pt. ca. 340 kr./ha. Til gengæld vil kapaciteten på mejetærskeren være højere, der er et længere høstvindue, man vil få en bedre frarensning af ukrudt/planterester samt en lavere vandprocent, hvilket skal modregnes.

Der er ved skårlægning bedre muligheder for at så udlæg med tidlige efterafgrøder, der vil være klar til at opsamle næringsstoffer og fiksere kvælstof, til den efterfølgende afgrøde. Også dette har værdi i økologisk markdrift.

Priser på skårlægning, tørring og rensning af korn varierer, men sænker man vandindholdet fra 16,1–16,5 pct. vand til 15 pct., sparer man ca. 320 kr./ha ved et udbytte på 45 hkg. Nedbringer man urenheder fra 0,6-0,9 pct. til under 0,3, sparer man 81 kr./ha. Endelig er der penge at spare på højere kapacitet på mejetærskeren; 10 pct. svarer til ca. 80 kr./ha.

Anvendes ovenstående forudsætninger, øger skårlægningen DB med 141 kr./ha. Jo højere udbytte og jo større forbedring af kornkvaliteten, man opnår, jo bedre er økonomien i skårlægningen.

Eksempel: Omkostninger og besparelser ved skårlægning

Skårlægning	- 340 kr./ha	
Sparret tørring		320 kr./ha
Sparet rensning		81 kr./ha
Kapacitet mejetærsker, +10 %		80 kr./ha
I alt	- 340 kr./ha	481 kr./ha

Foto: Jens Nygaard Olesen

YDERLIGERE INFORMATION

Film

- » Erfaringer med skårlægning, Økologisk Landsforening 2013
- » Sikre Efterafgrøder – Skårlægning, Økologisk Landsforening 2014

Projekt

Efterafgrøder sikrer mere kvælstof i sædskiftet, Økologisk Landsforening